

Digte

av *Magdalene
Thoresen*

bokselskap.no

Magdalene Thoresen

Digte

bokselskap.no
Oslo 2019

bokselskap.no, Oslo 2019

Magdalene Thoresen: *Digte*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1887 (Kjøbenhavn/Gyldendal).

ISBN: 978-82-8319-477-7 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-478-4 (epub), 978-82-8319-479-1 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Til Bjørnstjerne Bjørnson

[1] Langvejs jeg Hilsen Dig bringer:
Digte og Stemningers Flok.
Vil Du, hvor Grundtonen klinger,
sige, Du husker den nok?

Mellem de skiftende Minder
løber en Sølvtraad hen:
vil Du, naar Traaden Du finder,
kjende mit Hjærte igjen? –

[2] Se, jeg har aldrig forglemt Dig.
Hvor end i Verden jeg gik,
altid Dit Minde har stemt mig
varmt som Din Digtning's Musik.

Thi som en skjælvende Ranke,
der sætter sin første Knop,
fandt Du min digtende Tanke
og bar den i Dagen op.

Tag da den Hilsning, jeg bringer!
Ære og Tak følger med.
Hvis noget Godt mod Dig klinger,
giv det det gode Sted.

I Stormen

[3] Saa sært det dages i et Barnesind!
Thi længe, længe før end Verden aner,
har Barnetanken trængt i Livet ind
og fulgt de underlige Skæbnebaner. –

Min Sjæl var tidlig moden – paa et Sæt;
jeg pintes ved de gamle, stive Skikke,
jeg led ved Fordoms Tvang, ved Rangens Ret
til at se ned paa Folk med stolte Blikke.

Og der gik Mange med i samme Strid,
kun arm paa Haab om nogetid at sejre;
thi hele Trodset af den gamle Tid
sad velforvart i Overmagtens Lejre.

[4] *Det tændte Gnisten til et Folkehad.*
Og der blev haanlig føjet *U* til Væsen;
naar alt det Gamle tripped frem paa Rad
med Mos paa Panden og med Krøl paa Næsen.

– Da kom en Aften. Mor sad ved sin Rok.
Et spinkelt Talglys stod lidt skjævt paa Bordet;
og pakket om det sad vi Børn i Flok, –
Hver tænkte Sit, men Ingen fristed Ordet.

Dog var der Lyd mer end man skjøtted om;
thi Stormen klapred med de gamle Døre;
paa Loftet var det, som man gik og kom
og kasted Stort og Smaat i vildsomt Røre.

Omkring vor Have stod et lavt Stakit,
hélt morknet var det, og med Mos paa Træet,
dog uden Brist, og noksaa pænt og frit
det stod sin sikre Vagt for Grænselæet.

[5] Mod dette Hegn gik Stormens værste Jag,
did syntes den at ville Stødet føre; –

da lød der pludselig et vældigt Brag;
Mor slap sin Rok – vi Smaabørn spidsed Øre.

«Det var Stakittet» sagde hun og gik
af Stuen ud – vi fulgte Alle efter.
Og mens hun ser sig om med ængstet Blik
og maaler ud den Rest, som endnu hæfter,

tar Stormen atter fat. Med Kæmpehaand
den rykker op, den knækker af og splitter
– som var det flættet af en Siljevaand –
den hele Længe af det gamle Gitter.

Jeg delte med de Andre Stundens Skræk;
jeg fatted Skaden, som det kunde volde.
Men da jeg saa det Gamle blæses væk –
det, som jeg trode evig kunde holde,

[6] fik jeg en Følelse af Skadefryd;
den kunde jeg med ingen Anden dele
end Stormen selv, og til dens vilde Lyd
jeg kunde raabt et – Hurra for det Hele!

Og, mens jeg stirred paa det faldne Hegn,
som laa dér strøet ud til alle Sider,
steg i min Anelse et Varselstegn
om andre Tanker og om andre Tider.

Og som det aned mig, saadan det kom.
De nye Tider lod sig hurtig melde.
Rangfølgens stive Skjel og Føds lens Bom
stod mærket som det Træ, man snart skal fælde.

Da kom der Luft i Tidens gamle Kvalm.
Frihedens Lys brød sig i tusend Straaler;
de nye Røster lød med anden Malm,
og Ret og Uret fik en større Maaler.

[7] Thi vel var endnu Tvang og Uret til,
og Tidens svage Tegn var end de samme;
men Livets Gang blev intet aftalt Spil,
og Ingen maalte Grenen af dens Stamme.

Og endnu taler Stormen samme Sag,
naar den i klagefulde Toner melder
om Død og Undergang paa Farens Dag,
og om de tusend Liv, dens Vinge fælder.

Thi mens den paa sin stærke Sejersgang
det Gamle, Brugte knækker af som Sivet –
er dog dens fulde Røst en Morgensang,
som synger alt det Stærke ind i Livet.

Juni

[8] Midsommers dejlige Maaned!

Ungdom og Længsel din Kjortel har vævet.
Skyfri har Himlen sig hævet,
dybt i sit Gjenskin Smaabølgerne blaaret.

Yndigste Maaned i Aaret!

Du med det nyskabte Livs Millioner,
Du med de lokkende Toner –
Dig har Gud Eros til Fødsel sig kaaret.

Liflig som Ungdommens Drømme,
fostret i Skovdybets hellige Stille,
ømt som en Nattergals Trille,
løfter og bærer Du Livshaabets Strømme.

[9] Ak, Du er hurtig udrunden,
fagreste Tid af vor nordlige Sommer!
Hedere Dage der kommer –
ingen som Du med et Vaarliv i Grunden.

Hjærtet kan aldrig gjenfinde
hvad det i Ungdommens Drømme har kaaret.
Dejligste Maaned i Aaret!
Tak, for Du gir det igjen som et Minde.

En Sommernatsdrøm

[10] Solhjulet sank med Straalers Pragt
bag Horizontens Rand; –
da blev et Purpurtæppe lagt
saa lunt udover Land.

Og mildt og stille dysset hen
Naturen sank i Blund;
kun Myggesværmen raste end
paa Rov en sildig Stund. –

Der var et Sted, hvor Mørket laa
bag ranke Træers Hegn;
kun Nattens øje stirred paa
de sære Skyggers Tegn.

[11] Alt var saa stille og saa tyst
i Hegnets dunkle Gang,
det var, som selv Naturens Bryst
sin lette Aande tvang. –

Da flaksed op en ensom Fugl;
et hastigt Fodtrin lød,
og gjennem Løvets tætte Skjul
en dæmpet Lysning brød.

Et bange Suk – et Længselsblik,
et Spørgsmaal aanded hen!
Et Tegn, et Vink med kærlig Skik
gav hurtig Svar igjen.

Og i den duftopfyldte Nat
bag dunkle Træers Hang,
Hver med sin Elskovs rige Skat
de mødtes første Gang. –

[12] Da bøjed han med frygtsom Aand
sit Knæ paa Riddervis;

hun rakte skjælvende sin Haand,
den gav et Paradis!

Og i hans lyse Øjepar
et Løfte skrevet stod;
en Tvivler fik det kjække Svar:
«Han skrev det med sit Blod!»

Saa hviskede han ømt og rørt
et Navn med sælsom Klang;
vel tusend Gange forhen hørt,
det tyktes første Gang.

Det var, som naar i stille Nat
gled hen en Tone klar;
hvad vidste hun vel forhen, at
sligt fagert Navn hun bar.

[13] Da sprang en Elskovsblomme ud:
en duftrig Tusendfryd,
bag Nattens Slør kun set af Gud
i al sin Skjønheds Pryd. — — —

Og Nattens Timer ilte snart
mod Midnatsstundens Gys,
mens over Himlen tindred klart
de tusend Brudelys.

Da flaksed op en Fugl paany,
en sagte Luftning steg,
og ud af Nattens dunkle Sky
den blege Dagning keg.

Og atter aabnedes en Dør
i Løvets dunkle Hegn —
og atter sitrede som før
de sære Skyggers Tegn.

Til Sara!

(Paaskemorgen 1869).

[14] Véd Du, hvad jeg ønsker gjerne,
Du min Tanke i det Fjærne!
Véd Du, hvad der er min Vilje,
Du, min ranke Foraarslilje!?

Bæres højt af Fuglevinger,
være selv min Hilsens Bringer,
styre hen i Solens Lue
over Kystens brede Bue.

Og naar Kirkeklokker kime
i den lyse Morgentime
i den glade Paaskemorgen,
da det straalere over Sorgen,

[15] da Naturens Højtidsvilje
rækker os en Paaskelilje:
Løftet ud af Vaarens Længsel,
som Guds Søn af Gravens Stængsel ...

se, da vilde jeg saa gjerne
hos min Lilje i det Fjærne
sætte mig paa Tagets Gange,
synge en af mine Sange.

Ak, mit Nyn er ingen Sange!
Det er sagt saamange Gange
ude dér, hvor Stilen rettes;
og hvor Tonestigen sættes.

Men for Dig jeg nok tør synge,
som en Fugl i Granens Gynges;
som en Trost i Furens Krone
med min egen tunge Tone.

[16] Thi Du bøjer Dig – og hører
hvad paa Sangens Bund sig rører,
og med Aandens fine Nemme
lytter Du til Hjærtets Stemme.

– Nu, saa hør da hvad jeg vilde
synge aarle, klage silde,
bede i en stille Time,
mens de Paaskeklokker kime:

«Du, som Livets Stjerne tænder!
«Giv Du Skæbnen milde Hænder,
«at den læger, hvor den saarer,
«spreder Guld i faldne Taarer.

«Og lad Smertens bange Klage
«med et Ekko slaa tilbage,
«som naar Paaskeklokker kime
«i en frydfuld Morgentime!» –

[17] Her er Sangen – trist den klinger,
er vel ingen Glædes Bringer?
Men som Stjærnen over Sorgen,
tag min Kjærligheds Godmorgen!

Sangerinden Louise Michaeli

[18] Du nævnes i Syden en Sangfugl fra Nord –
det kan ikke skjønnere være!
Hvorhelst Du end flagrer omkring over Jord,
Du synger os Alle til Ære.

Men det maa Du vide, og det skal Du tro:
langt højere Ære der gives
end den, som Dig sætter i Sangfuglebo,
hvor Smaatanker næbbes og kives.

Hver Sangfugl kan synge sit Hjærteliv ud
med Klang fra de inderste Grunde; –
men tusende Ting fik af Almagts Gud
kun Længsel og lukkede Munde.

[19] I Nordens Natur er en gaadefuld Magt,
Urkræfterne true og sprænge, –
hver eneste en med Lyset i Pagt
vil bryde Aarhundreders Stænge.

Det kaster sin Skræk over Dal over Fjæld,
det stønner i Fosseduren,
det leker med Døden en stjerneløs Kvæld,
naar Ligskruddet svøber Naturen.

Men hver Gang den formes af Tidsfyldens Aand
og føder i Lyst eller Smerte,
da er det, som brast der et knugende Baand
af tusende omkring dens Hjærte.

Da blir den forløst med en svulmende Trang,
et Foster af mangefold Ævne!
Og hvor end i Verden det styrer sin Gang,
det kalder til Højtidens Stævne.

[20] Se, *det* blev Din Ære, Dit hellige Kald.
Til Verden et Budskab Du bringer

om Nordens tungsindige Lydløb og Fald,
og hvordan i Glæden de klinger.

Naturen Dig fødte i Smerte og Lyst –
højbaaren Du kaldes med Ære!
Den ammed Dig op ved sit kraftige Bryst
og gav Dig sin ømmeste Lære.

Og deraf Du fik hin forlokkende Klang,
hin barnlige, trillende Tunge!
Naturen sad selv ved Din Vugge og sang,
og derfor just «måste Du sjunge!»

Du tonende Smerte, Du jublende Lyst,
Du springende Ekko paa Fjældet!
Du Suk fra Naturens tungt aandende Bryst!
Du Huldre bag Fossevældet!

[21] Syng for os, syng længe, Du lydfagre Tolk
for Alt, hvad der drømmer i Norden!
Om Alt, hvad der længter i Klippernes Folk
bring tonende Budskab rundt Jorden!

Syng Treklang til Enklang, Du lydfagre Bud!
Bøj Nordens tre Grene om Stammen!
Jag al vores Tvivl og Koldsindighed ud!
O, syng vore Hjærter isammen!

Til en Olafs-Ridder

[22] Der var engang en Riddertid
i gode gamle Dage.
Da drog de Konger frem til Strid
med sine Kæmper fage.
Da stred de bolde Riddersmænd
for Kongens Land med Sværd ved Lænd,
og Alle hed de: Kongens Mænd –
i gode gamle Dage!

Nu har vi og en Riddertid,
men uden Sværd og Lanse,
dog ikke derfor uden Strid
og uden Sejerskranse.
[23] Thi nu er Kongen Folkets Mand,
og Folket ejer selv sit Land –
derfor den bolde Ridderstand
er uden Sværd og Lanse.

Før spurgtes der ved Ridderdyst:
«Er Dine Vaaben stærke?
«Har Du en Helgen paa Dit Bryst?
«Hvad er Dit Skjoldemærke?»
End spørges dog den Kæmper bold:
«Hvad mon Du bærer i Dit Skjold?
«Er Dine Vaaben stærke?»

Der svares Nej, der svares Ja;
hvem kjender fuldt sig sikker?
Kritikken drager altid fra,
hvor dybt saa Retten stikker.
Kun han, som slaar for Hjærtets Fred,
og ingen større Ære ved
end mandigt Mod og Trofasthed,
kan kjende fuldt sig sikker. –

[24] Du Ridder af den nye Tid!
Hvad er Dit Skjoldemærke?

Har Du med trofast Kæmpers Id
brugt Dine Vaaben stærke?
Du følger Kunstens høje Bud!
Saa hold kun frem, som Du gik ud!
«For Kunstideen og for Gud»,
det er Dit Skjoldemærke.

Thi staar Du i Din Ridderdyst
foruden Frygt og Dadel.
Og Stjernekorset paa Dit Bryst
bevidner Hjærtets Adel.
Du hilses glad af Drot og Land
velkommen i den høje Stand
som Kunstens bolde Riddersmand
foruden Frygt og Dadel!

Til Ham

[25] Jeg elsker Dig,
min Tankes Morgenrøde,
Du Glimt af Solen over Skyens Rand!
Jeg elsker Dig,
og til et flygtigt Møde
jeg stævner Dig til Fantasiens Land.

Jeg elsker Dig,
som Himlen elsker Havet,
som atter Havet elsker Himlens Hvælv,
saa elsker jeg;
thi i min Sjæl begravet
Du hviler i et Billed af Dig selv.

[26] Jeg elsker Dig
som tonefulde Sange,
som Jubelkoret i en Højtidsstund.
Jeg elsker Dig
som Vaarens Blomstergange
i Bøgehegnet ved det blanke Sund.

Jeg elsker Dig
som Ordets rige Skiften
i Digtets underfulde Harmoni.
Jeg elsker Dig
som Tankevingens Viften,
naar Sjælens friske Strøm er Poesi.

Jeg elsker Dig
som mine Barndoms minder,
som mine Ungdomsdrømmes Paradis.
Jeg elsker Dig,
mens jeg i Tanken binder
endnu en Krans af Drømmenes Forlis.

[27] Jeg elsker Dig
mit Hjertes Morgenrøde!

Og maa Du synke hen som Sol i Vest –
jeg elsker Dig!
Og til vort sidste Møde
jeg kranser Dig endnu ved Mindets Fest.

Fire Bogstaver

[28] Og der skiftedes Dage, der skiftedes Stund,
der blev skjæmtet og lét;
men et Ord stod der skrevet paa Tankernes Bund,
intet øje fik set.

Og det Ord er saa lidet, det tykkes saa let
og saa snarligen sagt.
Kun af Bogstaver fire det samles til Et
uden byrdefuld Agt.

Men Du eje det hurtigste Nemme, Du véd,
Du skal grunde derpaa.
Først, naar Flammer Du skimter i Bogstavets Sted,
kan Du Ordet forstaa.

[29] Thi det kjendes for Ret af den Maade og Skik,
hvorpaa Hjærterne tror,
at der kom ej en Tanke, som dybere gik
end hint brændende Ord,

at saa vide, som findes en higende Aand
og en vinkende Lyst,
og saa vide, som findes et strammende Baand
og et længtende Bryst,

ja, saa vide, som findes et bølgende Sind
og en lokkende Mund,
har det brændt sine flammende Bogstaver ind
i den dybeste Grund. –

Og saa skiftes der Dage, saa skiftes der Aar,
der blir skjæmtet og lét;
kun det Sted, hvor de brændende Skriftmærker staar,
intet Øje har set.

[30] Og af Bogstaver fire, som sættes paa Prent,
kan Du flette et Navn –

men det nævner den dybeste Ve, Du har kjendt,
og det kalder den *Savn*.

Bergen

[31] Der ligger Daggry paa de høje Fjælde,
vandtunge Skyer danne Himmelbuen;
da rejser Solen sig med Herskervælde,
og Skyen farves gyldenrød i Luen.

Og Olaf Kyrres gamle Kongesæde
staar smykket som et Syn i glade Drømme,
der efterhaanden kasted Nattens Klæde
og dukker op af Morgensolens Strømme.

Udover Vaagen rødmer dybt det blanke,
blaasorte Vandspejl, og i Morgenvinden
det hæver sig, som naar en flygtig Tanke
raskt jager Blodets varme Strøm til Kinden.

[32] Opper Fjældet gaa de bratte Stier,
dets mørke Højder staa som brudte Dele;
men Blomsterhegn og skovbevoxte Lier
sig slynge som et Favntag om det Hele.

Og som en Rosenknop i saftigt Bæger
staar *Bergen* smilende blandt sine Bjærge,
et Fagervig, som Folkets Hjærte hæger,
og som fik Styrken til sin Skjønheds Værge.

Da løfter Dagens Puls sin stærke Hammer,
hvert af de raske Slag en Gjenlyd vækker,
paa hver en Pande Livets Indsegl flammer,
hver flittig Haand sig efter Gjærning strækker.

Som Maanen hæver paa de stille Vande
lidt efter lidt en mægtig Flod, der stiger
og bruser hen og skyller over Lande,
til atter som et sagte Suk den viger,

[33] saa vokser Livets Fylde i Minutter,
og som et vældigt Sus den Alt omspænder;

thi Den, som ikke her med Tiden prutter,
ham slaar den Brødet af de slappe Hænder.

Men har en Enkelt sig i Kredsen stillet
og ser han fast paa denne travle Færden,
da standser han Minuttet i et Billed
og sender det med Hilsen ud i Verden.

Min Brudgom

(1860).

[34] Jeg søgte Dig, min Brudgom! Blandt Alle var der En,
jeg maatte gjennem Jordlivet eje;
men det har voldt mit Hjærte saa bitterlig en Mén
paa alle mine underlige Veje.

Som Barn jeg saâ Dig flagre med Alfevinger paa
og smile til mig fra hvert Blomsterøje;
og naar Guds Himmel favned som Børn de Stjærner smaa,
Du vinked mig til Møde i det Høje.

Snart saâ jeg, hvor Du voksed mod Vaarens rige Stand
og kongelig Dit unge Hoved rejste.
Jeg saâ Dig skyde dristig Dit Lykkeskib fra Land;
som Styringsmand Du selv i Stavnen knejste.

[35] Jeg saâ Dig hejse alle de morgenlyse Sejl,
mens Glædens raske Bør med Skibet fulgte.
Jeg saâ det knuse dristig det blanke Bølgespejl,
til Fjærnets hvide Straalerand det dulgte.

Da spejded jeg saa længe mod det Lys, hvori Du svandt,
til Øjet, det blev blændet og forvirret,
og Glemslens fine Traade sit Næt om Synet spandt –
ak, siden har i Taager frem jeg stirret!

Da tænkte jeg saa sikkert: nu var det Dig, jeg saâ –
ham med den rige Tankeskift paa Panden
og Øjet som Violer med Duggens Glimmer paa;
O, hvorfor var dog ogsaa han en Anden!

Og naar mit Øje mødte det Mandighedens Mod,
den stolte Skik, som ingen Svig fik bøjet,
Og naar jeg saâ et Aasyn med Glød af Hjærtets Flod
og Længslens dybe Drømmesyn i Øjet,

[36] da tænkte jeg bestandig: nu var det Dig, der kom,
og glad jeg gik imod med Brudens Skikke;
men ubefæstet Lykke kan hastig vende om –
thi Dig, min elskte Brudgom, var det ikke.

Saa blev jeg træt – jeg følte, nu led det stærkt mod Kvæld,
mit Livstræ kasted alt de Skygger lange;
jeg kunde dog ej sige min Brudgom hélt Farvel,
jeg sad der endnu ventende og bange.

Naar Længslens unge Svale om Morgnen flyver ud,
den bringer mangt et Bud; mens Dagen rinder;
men naar den flyver silde paa Frygtens Herrebud,
da vender den først hjem, naar Dagen svinder.

De Unges Møde

(Ved Studentermødet i Kristiania 1869).

[37] De Unges Møde er en Morgensol,
som spreder alle Nattens Taager;
de Unges Møde er et glad Symbol,
paa Det, der evig tror og vaager;
derfor er og de Unges Møde her
endnu en Gang et Gjenbyrds-Morgenskjær,
en Løftets Stund,
med Guld i Mund,
en Sol paa alle Nattens Taager.

De Unges Møde er et Glædesdigt,
som synger Livsmod i det Gamle;
De Unges Møde har en hellig Pligt;
den alle Tvivl i Tro skal samle.

[38] Den Unge er jo selv en Atterdag,
som klarer over alle Tidens Vrag;
saa syng da ind
med frejddigt Sind
Dit unge Livsmod i det Gamle!

De Unges Møde er en Samfundsvagt,
en Tre-Falanx paa Andens Volde;
dér staar den klædt i Lysets Stjernepragt
og blænder alle Tidens Trolde;
den holder Nordens Stormagt i sin Haand:
et fælles Samfundsliv i fælles Aand,
fra Folkegrund
med hver sit Pund –
en Tre-Falanx paa Nordens Volde!

De Unges Møde er en liflig Stund,
som faar sit Skjær af Hjærteflammen.
Naar Øjet skuer dybt i Øjets Grund,
da smelter alt det Kolde sammen.

[39] Og Taaren, som i Mindets Øje staar,

et fagert Regnbuskjær i Stunden faar;
og Haand i Haand
det Broderbaand
faar gyldent Skjær af Hjærteflammen.

De Unges Møde er det Unges Ret;
for den skal alle Fiender segne!
Det unge Mod er som et Straale-Næt,
der fanger Sjæle allevegne.
Gud signe da de Unges Møde her!
Lad spire frem af det en *Altidkjær*:
Slig Blomstervaand
i Nordens Haand,
for den skal alle Fiender segne!

Til et Brudepar

(1883).

[40] Blandt de mange Ønskegrene,
i den store Blomsterflod,
strø't af Slægt og dyre Venner
ind for Brudeparrets Fod,

lægger jeg en Kvist, jeg plukked'
nys, jeg Træet gik forbi –
Træet med de tusend Grene,
som man kalder Poesi.

Og jeg ønsker, den vil spire,
ranke Stænglen liflig op,
til den fyldig som Orangen
bær paa én Gang Frugt og Knop.

[41] Thi vi leve ej alene,
som der staar, af dagligt Brød;
Stundum maa et Blomster falde
i det arbejdsstrætte Skjød.

Men hvoraf skal Blomstret kjendes?
Af en Glæde uden Ord,
af de tusend Lys, som tændes
over alle Tankens Spor.

Men hvorved skal Blomstret spire?
Ved at drysse Hjærtets Guld
over smaa og store Veje,
over Trældomslivets Muld;

ved at fostre Skjønhedstanken
dér, hvor Verden ikke ser;
ved at takke for det Mindste;
ved at juble for lidt Mer;

[42] ved at frede Hjemmets Stilhed,
lade Verden upaatalt;
ved at skjænke Mildhedsordet
og det Gode fremfor Alt. –

Det er Poesiens Jordbund;
dér kan Træet foldes ud,
og, naar mindst man tænker paa det,
sætter det et Blomsterskud. –

Selv naar Skæbnens gode Lune
giver Alt, hvad Hjærtet vil,
har dog endnu Poesien
noget Skjønt at lægge til.

Og naar én Gang Skæbnen truer
lig et skyformørket Land,
kaster Poesiens Tanke
Solblink over Skyens Rand. –

[43] Tag da Kvisten, Brud og Brudgom,
plant den i Jert Ungdomshjem!
Hvis I lande, som I stævne,
spirer nok et Blomster frem.

En Præst

[44] Mod et Fjorddybs trange Aabning,
skaaret ind med Kløft og Revne,
stiger op en Ø af Havet,
og paa den et Kirkestævne.

Nær og fjærntfra samles Folket;
aldrig tyktes før saa Mange
trænge paa og tage Sæde
i de lyse Kirkegange.

Sangen stiger, Sangen slutter
Præsten staar dér, bleg og stille, –
Ungdomsskik og Barneaasyn
blandes kjækt med Aandens Snille.

[45] Og hans Ord er tankevægtigt,
og det lysner, hvor det rammer,
som naar Gnisten følger Slaget
af den hændig svungne Hammer.

Ofret vil han, Selvets Offer
kræver han med al sin Styrke
som et Vidnesbyrd af Livet
om de skjulte Tankers Yrke.

Handling vil han. «Herre, Herre!»
selv den Døvneste kan sige;
ene *han*, som bringer Ofret,
finder Vej til Himmerige.

*

Udenfor paa Kirkevolden
flokkes stille Mænd og Kvinder;
thi det andagtsfulde Stævne
endnu deres Tunge binder.

[46] Da gaar Præsten frem af Kirken;

Alles Øjne til ham smiler,
dér han, ung og barnevenlig,
hilsende forbi dem iler.

Ikke véd de ret at samle
hvad han gav dem som det Første, –
om hans Væsens milde Renhed
eller Præknen var det Største;

Herpaa tænker de sag længe,
til en Kreds af gode Tanker
slynger op om Hjärteroden
som smaa lyse Sommerranker.

Og, mens Baaden bærer Præsten
bort fra Øen, højt paa Bølge,
har han alle disse Tanker
med sig som et signet Følge.

[47] Først da Fjærnets blanke Lysrand
griber Baaden, Synet slipper –
og imellem Hjord og Hyrde
ligger Hav og sorte Klipper.

*

Præstens Skyds er vel besørget:
dygtig Baad og fire Glunter,
Høvedsmanden desforuden –
hele Flokken tryg og munter!

Men hvad er det hist, som mørkner
Himlen og den blanke Bølge?
Er det Somrens iltre Kuling
med sit tunge Skyggefølge?

Ja, det er det! Vestenvinden
sætter ind med høje Toner,
og paa Himlen jager Skyen
lig et Hærtog af Dæmoner.

[48] Pilsnart styres Baaden indad
mod en Vig i Skjul af Landet,

hvor den iltre Sommerkuling
i sin Fart knap kruser Vandet.

Men den slipper ej sit Bytte!
Ind i selve Redningshavnen
jager Strygets sorte Bølge
skummende hen over Stavnen.

Og før Skrækkens Magt har udspændt
Brystet til et Skrig, er Baaden
hvirvlet om, og Kjølen duver
som en Gyngemid i Fraaden. –

Efter det gaar Strømmen fremad;
ingen Art af Hindring stænger,
før den af sin egen Ilske
trættes ud – og kan ej længer.

*

[49] Blege Pander kløve Søen,
som en Maarild Øjet brænder,
og om Kjølens sikre Haandtag
gribes fat med raske Hænder.

Fire Glunter, kjendt med Skikken,
svinge sig paa Bølgehesten. . . .
«Men, hvor bliver Hovedsmanden,
han den Stærkeste? – Og Præsten?»

«Er det ham, som bryder Strømmen
dér – et Stykke bagom Stavnen?»
«Ja. Men han naâr ikke til den;
Præsten holder ham i Favnen.»

Han har fulgt ham gjennem Suset,
og i Angstens vilde Smerte
har han grebet ham og trykket
Redningsmanden til sit Hjærte.

[50] Men det Favntag bringer Døden!
Enten – eller! Det er givet:
enten gaa de Begge under

eller En maa ofre Livet.

Fast de stirre paa hinanden
for at tyde Viljens Mærke; –
Præsten véd, han er den Svage,
Manden véd, han er den Stærke.

Hvem af dem skal bringe Ofret?
Tvende Haab staa mod hinanden; –
da gaar Præsten til de Døde,
og til Livet Hovedsmanden.

Men nu sker det Underfulde:
Som den Frelste op sig svinger,
stiger Præsten frem af Havet,
baaren som paa Fuglevinger.

[51] Og han hviler dér, som laa han
skrinlagt midt i Bølgens Vrimmel,
med det blege Barneaasyn
fredfuldt vendt mod Herrens Himmel.

Og han folder sine Hænder;
uden Kamp og uden Smerte
hviler han i Dødens Favntag
som et Barn ved Moders Hjærte. –

Da slaar Bølgen sammen om ham;
frem de mørke Skygger jage; –
men den dybe Grav, som tog ham,
gav ham aldrig mer tilbage.

*

Endnu stred de Andre tappert
hver for sig paa Bølgehesten;
Ingen ymte med et Bogstav
hvad han tænkte sig om Præsten.

[52] Men da Farens Stund er omme
iler Glunten vel fornøjet,
hver til Sit, mens Hovedsmanden
gaar med bange Syn i Øjet.

Véd han, der han farer sammen,
skjønt han gaar mod Hjemmets Hygge,
at Den, som sig selv er nærmest,
fryser i sin egen Skygge?

Eller ser han endnu Præsten
mellem tunge Skyggers Følge
som det blege Offervidne
skrinlagt paa den høje Bølge? ...

Hvad han saâ og hvad han tænkte,
hvad han angred, hvad han vidste,
det beholdt han i sit Hjærte,
det fortav han til det Sidste.

[53] Dog et Vidne bar han med sig
om de skjulte Tankers Yrke;
thi hans brune Kinder blegned,
og han famled i sin Styrke.

Og han gik, som Den, der lytter
hvor det ensomst er og stille;
og han sad, som Den, der raadløs
grubler over Mindets Kilde.

Og det var, som om han hørte
uden Aflad Præsten sige:
«Ene han, som bringer Ofret
finder Vej til Himmerige.»

En Folkvise

[54] Det sang og klang saa vakkert
foran den Hjærtedør;
slig fager Højlyd aldrig
det Hjærte hørte før.

Da keg det ud; og lytted –
med Solblink over Kind
der stod en liden Smaagut:
«O Kjære, luk mig ind!»

Og op fløj Hjärterummet.
Hu hej, hvor det blev stort!
Den lille Fattiggluggen
blev til en Æreport.

[55] Da sprang han ind – og stelte,
og Laget var saa snygt.
Han kasted ud for Døren
hvad der var mørkt og stygt:

Hvert Skræmselskny, som fandtes,
hvert lidet Mismods Pluk –
tilslut var ej tilbage
saa Meget som et Suk.

«Nej, kjære Dig!» sa' Hjærtet,
«Du farer om saa her
«og steller til og pynter –
«nu síg mig hvem Du er?»

«Jeg?» spurgte Gutten listig,
«Ja – jeg er *Glæden*, jeg.»
«O, kjære Dig!» sa' Hjærtet,
«velkommen her til mig!»

Prolog

ved det bergenske Theaters Mindefest for *Joh. Ludv. Heiberg*

[56] Nu har alt Tiden Maaneder og Dage
i sine stærke Kredsløb lagt tilbage,
fra Sørgebuddet over Norden lød
om *Johan Ludvig Heibergs* bratte Død
og om det store Tog til Dødninghaven
og Ærens blomsterfulde Krans paa Graven.

En Stund sad Fama tavs og ruged over
den friske Jordhaug, hvori Støvet sover;
da slog den frejdig sine Vinger ud –
hen over Lande bar den Sejersbud,
og ringe blev den Kreds, som Støvet tabte,
mod den, der tog i Arv hvad Aanden skabte.

[57] Thi se – Arvtageren er hele Norden!
Vel nok hans Digteraand i Fosterjorden
skød bag et trofast Hegn sin stærke Rod;
saa højt dog rejste sig den Stamme god,
at frugtting Gren hang vidt ud over Hegnet –
dér har *vi* plukket med, til Træet segned.

Men tung er stærke Aanders Vej i Livet!
Fredlyst er tit et Smaakrybs Gang blandt Sivet,
mens *han*, som spænder Tankens Buesnor
og rammer Verden med profetisk Ord,
han har slet intet Værn – kun tifold Smerte,
naar Spurveflokken styrer mod hans Hjærte.

Dog, om hin Digter god, af Tiden trættet,
sin Digterkrans har mellem Torne flettet, –
det er forbi! Om Parcen lunefuld
spandt snart sin Traad af Is og snart af Guld,
hvad spørge vi? Den Blomst, vi ofre Graven,
er ej Forsonings- eller Angers-Gaven.

[58] Det er en tornfri Krans til Aandens Minde,

som vi af Tak og Sympathier binde;
thi hvor han klared i den dunkle Tid,
og hvor han frelste i Partiers Strid,
og hvor han skrev med Brod sin Digterlære,
dér bar han Staal for hele Nordens Ære.

Og hvor hans Aand sig som en Smaafugl gynger
i Fantasiens Sommertræ og synger
det flagrende og barnlig milde Kvad,
hvorhelst han vender Sagnets dunkle Blad
og tyder Skriften ved sin Tankes Kjærte
og tryller Pulsslag i det brystne Hjærte, –

og hvor han slynger ud Satirens Pile,
og sporer Aanden i dens træge Hvile,
dér har *vi* lyttet tit og gjærne til
de underlige Toners Vekselspil,
og Gjenlyd har de vakt, som varmt og længe
skal klinge ud fra alle Hjærtets Strænge.

[59] Og derfor har vi sat os – Mand og Kvinde –
et kjærligt Stævne med hans Digterminde.
Lad Fosterjorden vogte Støvets Tarv,
vi dele Vagten om hans Digterarv.
Hans Navn staar skrevet ind for alle Dage
i Nordens fælles store Digtersage.

En Forlovelsesfest

[60] Der er paa Livets dunkle Grund
en Solglans af et Minde,
et Indsegl af en henrykt Stund
imellem Mand og Kvinde.

Om den var kort, om den var lang,
hvem tog vel Maal af Tiden!
Om den er tystnet som en Sang,
der lød for længe siden –

den er og var, og bliver dog!
O, kan et Ord det nævne!
Er der en Tone i et Sprog
for Hjærtets Foraarsstævne?

[61] Nej, der er intet Ordlag sat
for hvad en Sjæl fornæmmer,
naar Eros over Drømmens Nat
sin Morgenharpe stemmer.

Da er det vist, at Gud er til,
hvor fjærnt han ogsaa troner;
for i det fagre Strængespil
hans egen Aande toner.

Da er hvert Ly et helligt Sted,
hvor Alterluen brænder,
et Tempel, rejst i Fryd og Fred
af fire unge Hænder.

Da er der ingen Ørkenbrand
og ingen «tørre Steder» –
hver Plet er et forjættet Land,
som Troens Engel freder.

[62] Og Vrede er der ikke til;
mon Eros bryder Staven?

Og Armod? Give hvad den vil,
hans Smil forgylder Gaven.

Og Frygt? Mon Eros kjender Frygt,
ser Spøgelse ved Dagen?
Nej, selv i Mørket gaar han trygt!
Selvanden, det er Sagen!

Saa Tak, og hil Dig, unge Gud,
af Evighed oprunden!
Thi det er paa Dit Herrebud,
vi frydes her i Stunden.

Og, mens Du fletter Livets Krans
om elsket Mand og Kvinde,
Du vækker Hjærtets sjunkne Sans
i Solglans af et Minde.

† Andreas Munch

[63] Langt Farvel, min ædle Sanger!

Langt Farvel, og Tak Dig følge
paa Din sidste stille Rejse
over Kattegattets Bølge!

Skrinlagt vender Du tilbage
til Dit Fosterland, det kjære,
det, som Du i al Din Tragten
signende gav Tak og Ære.

Norge var Din Tankes Højmaal,
Norge var Din Lyst og Smerte,
Norge var den sidste varme
Blodstrøm i Dit varme Hjærte. –

[64] Hjemad bær' det nu til Hvilen
under Fjældets dunkle Graner,
hjemad, hvor Din Ungdoms Længsel
tegned sine lyse Baner.

Lad dem huske da deroppe,
at som Fugl i Træets Gyngesang
Du Dine milde Sange,
just fordi Du *maatte synge*.

Hvad Du digted i Din Ungdom
blev til Sang i Barnehjemmet;
hvad Du lærte i Din Manddom
har den Unges Haab forfremmet.

Thi med stille Manddomsvilje
har Du fostret Tanker stærke;
ren og skær som Fjeldgranitten
bar Du frem Dit Modermærke.

[65] Andre Sange ere sungne,
andre Ord i Højlydstoner;

thi Norrønastammens unge,
friske Skud bær rige Kroner.

Vær dog tryg, Du gamle Sanger!
Nu, Du vender død tilbage,
vil Din Digterkrans sig friske
med et Skjær fra unge Dage.

Hvad den blege Vinter fostred
smelte skal som Rimens Blommer
i den varme Livsensaande
fra Din Digtningens milde Sommer. –

Sov da sødt i Moderjorden,
uden Strid og uden Smerte,
som en trofast Søn, der hviler
ved et kjærligt Moderhjærte!

En Præstesaga

[66] I Telemarken – dér inderst inde,
hvor Sjøen breder sig stilt og mørk;
hvor Fjældet luder med snelagt Tinde
og Dalen kløfter sin nøgne ørk, –

dér stod en Gang, det er længe siden,
en stavsat Kirke med Bygdens Navn,
tæt under Fjældet; vejrbidt og liden
den stod som knuget i Skyggens Favn.

Det lave Spir, som var rejst paa Taget
omsuset jævnt af en Fuglesværn,
det skjælv og peb under Klokkedraget,
til Klokken sprængte sit eget Skjærm.

[67] Og dér, hvor Præsten sin Indgang søgte,
ad Sakristiets lavtskaarne Dør,
for Kirkens Tjeneste jævnt at røgte
i Menigheden – som nu og før, –

stod Djævlens Billed med Horn i Panden,
paa Fjælen malt efter gammel Skik
som Kirkens Hyrde; med Gud selvanden
han fik det første og sidste Blik.

Hvorofr han stod dér med haanlig Mine,
og tog sig Ret paa et vigslet Sted
og gav sin Trusel om Helvedpine,
hvor Gud lod kalde sin Menighed, –

det vidste Ingen; men naar de bøjede
sig indfor Herren som knækte Rør,
stod Djævlens Billed dem klart for Øjet
fra Første mødet ved Kirkens Dør.

[68] Thi gav han Rædslen til Jesu Smerte,
gav Truslen til Evangeliets Bud,

og jog det syndeopskræmte Hjærte
fra Livets Vildelse ind til Gud.

Det var hans Virke, og derfor stod han
og tog sig Ret paa et vigslet Sted, –
og først da Kirken faldt hen, forlod han
som Kirkeværge sin Menighed.

I denne Bygd, hvor Naturens Stilhed
kun ægged op til et Modstandsliv,
her sad et Folk, som med fostret Vildhed
gav Slag for Uvid – og Drab for Kiv.

Til Sommervirke og Vinterstævne
blev krævet Styrke af Haand og Fod,
blev fordret Raskhed og vovsom Ævne, –
da vokste Modet til Overmod.

[69] Da kom der Vildskab i Ungdomslaget,
Ilsindets Gnister slog ud i Brand,
og Skryd i Ordet og Vold i Taget
blev Livsensmærke fra Mand til Mand. –

Der var en eneste Gudsforkynder
i Menigheden – en gammel Præst;
men hvad han præked mod Folkets Synder
blev strammet over den lærde Læst.

De gik til Kirken – de saâ og hørte,
sang Psalmeverset, som Skikken bød;
men ingen Grundklang ved Hjærtet rørte, –
hans Ord gav Stene – og aldrig Brød!

Saa døde han – og det var paatide.
Han havde kæmpet sig træt og kjed
som Kirkens Hyrde ved Djævlens Side, –
han trængte haardt til sin Herres Fred.

[70] Ham fulgte derpaa – ej længe efter –
en anden Hyrde, et Ungdomsblod,
der gjemte i sig de samme Kræfter,
som skjød sin Marv gjennem Folkets Rod.

Fra første Grund af i Fædrehjemmet
Smaagnister tændtes til Sjælens Brand;
men siden fostredes han som Fremmed
og tog sin Lærdom i andet Land.

Dér voksede Sjælen, men ak, den deltes,
den blev som Planten, der flyttes om,
og først i Rædselens Stund den héltes; –
det blev hans Livsskæbnes strænge Dom.

– Saa kom han hid, – her var Storhedsvirke,
et Styrkens Højmaal, hvorhen han saâ;
selv Djævlen hist paa den gamle Kirke
blev Slangens Hoved, han traadte paa.

[71] Da løstes Ordene fra hans Tunge,
som hvasse Brodde af slebent Staal,
og for den Gamle som for den Unge
fik Syndeskjæppen sit fulde Maal. –

– Men han var En – og de Andre Mange. –
«Hvad vil Du, Præst? – Det er slig et Raab!
«Tror Du kanske, at Du gjør os bange?
«Vi kjender Nadver saavel som Daab.

«Nej vær med os, Du, – Du bare slider
«Dig ud i dette for liden Tak.
«Du naâr dog ikke til alle Sider.
«Giv Dig, saa slipper vi alt det Snak.»

– Det hørte Præsten, det suste mod ham,
det hviskede bag, hvor han gik og stod!
Da Aandens brændende Liv forlod ham,
og Viljen brast i hans Ungdomsmod.

[72] Hans Præsteliv blev et Trældomsvirke.
Han skjælv tilbage for Djævlens Dør;
og Aandens Lys i den gamle Kirke
gik ud som Stjærnen bag Nattens Slør.

Da skjød der Ild under Djævlebrynet,
det var, som lo han til Præstens Kval:
«Hej, Præst! Du ser mig saa bleg i Synet, –

«skræms Du kanske af Dit eget Pral?»

– Men Præsten veg – og hans Haab gik under,
Som Siljen drages af mudret Vand,
saa dybt som Tanken i Mismod bunder, –
og aldrig mer kom det glad til Land.

Hans Ungdoms Hustru – en stille Kvinde,
der var fulgt med ham fra andet Land,
med Smil og Ømhed tog paa at vinde
en Blomsterkrans om den mørke Mand.

[73] Men Kransen løstes, og Blommen visned,
hun visned selv i sin Ungdomsbaar. –
Da gik hun ydmyg, skjønt Hjærtet isned,
og delte med ham de tunge Kaar. – –

Dog, ikke hjælper *det* til at hele,
hvor Haanden river sig selv til Blod, –
og ikke hjælper *det* til at dele,
hvor Viljen strider sig selv imod.

*

Da skifted Tidens blege Let; –
den Kraft, han bar i dybest Grund,
steg atter op til Haand og Mund,
Livsæmnet tog sin Ret.

Han var ej længer Ordets Træl; –
De gamle Bøgers tætte Rad
stod lukket fast med Støv om Blad
og fik et koldt Farvel.

[74] Nu lo han til sin Ungdomsdrøm:
den var for ham et Hjærnespind –
et falmet Løv for Høstens Vind,
der drev paa Tidens Strøm.

Thi Modet brændte i hans Bryst;
han greb paany sit Barndoms Maal:
i Styrkens Leg med Skud og Staal:
at følge Viljens Lyst.

Saa tog til Ven han hvem han fandt.
Den blege Viv bød ham imod;
Livskildens Strøm fik atter Flod –
og Ungdomsgnisten brandt.

Nu var det ikke mer, som før,
at Djævlens Billed skræmte ham,
nu gav han Tegn med Spot og Skam
til Sakristiets Dør.

[75] – Da gik det stygt og vovsomt til.
Hvor Folket steg til Vildheds Rand,
gik Præsten frem som første Mand
i Brydning, Drik og Spil.

Fra Lørdagskvæld til Helgens Dag –
naar Kirkeklokkens Kling og Klang
lød kaldende for første Gang,
han sad i Svirens Lag.

Og var da Kirkestævnet slut,
den sidste Ordlyd vejret hen,
da hastede han hjem igjen
som Lagets raske Gut.

Da drog han Præstekjolen af
og slang den væk – «Her har I mig!
«Dér ligger Præsten – her staaer jeg!
«Hvem var det sidst, som gav?»

[76] – – Saa blev det ved – Gang efter Gang.
Da hændtes det en Søndagsgry,
at Spillerflokken sad paany,
til Kirkeklokken klang.

Der var da En, som gøs paa Skrømt:
«Huf – vár Dig, Præst! Det gaar Dig slemmt.
«Idag jeg vædder Du bli'r skræmt,
«for jeg har haft en Drøm.

«Jeg syntes, Djævlén gik igjen,
«at han var Præst, og op han drog
«i Koret, la' sin Messebog

«paa Alterdisken hen.» –

Men Præsten sad med fornem Skik
og svared ej paa Guttens Dril;
han smilte haant – med Ryggen til,
og rejste sig – og gik.

[77] Og siden tren han stærk og kold
til Altret op, – men da han tog
med sirlig Haand sin Messebog,
da brast det hule Skjold.

Thi ud af Bogens svulne Bind
et Kaartspil dryssed for hans Fod; –
da brændte Skammen i hans Blod
og rødne hans Kind.

Dog, skjønt han stod med sænket Blik,
mens Tanken som en Orm sig vred, –
fik Kirkens Handling fuld Besked
i værdig Præstesik.

Og udenfor ved Kirkens Dør
han lo til Djævlens lumske Blik, –
og drog saa hjem til Spil og Drik
og Gudsforagt som før.

*

[78] Da kom der atter en Lørdagskvæld
med Samling i Spillerlaget.
Himlen var lukket, og Taagens Væld
bølgede hen over Taget.
Rundtom i den store, kvalmende Stue
gav Lysene Gjenskin med døsig Lue.

Nu var den vokset, den onde Magt,
det lystige Lag var blegnet;
det var ikke længer en Letsindspagt,
ved fristende Ord betegnet, –
nu var det Bedrag, og en hævnssyg Vilje,
de Blodblomster spired paa Stuetilje.

Og Præsten sad der – den Syndens Mand,
med furede Drag om Munden,
med Ungdomsøjet i Blink og Brand
og hidsende Ord i Stunden.
Dog glimted det op som af lønlig Smerte,
som stred han mod Gud i sit eget Hjærte! –

[79] Da tren i Stuen med lydløst Fjed
hans Ungdoms blegnende Mage.
Det var, som søgte hun Maal og Sted
for lønlig sit Skridt at tage.
Det var, som Ingen fik se eller vide,
at did hun sig smøg til sin Husbonds Side.

Hun slynged om ham sin fine Arm;
– ak, nu var det længe siden, –
hun hvilte mod ham den sunkne Barm,
som svulmed i Ungdomstiden.
Og bøjet hen over Skuldrenes Høje,
hun skued ham ind i det vrede Øje.

«Min Husbond,» bad hun, «o, vær mig huld!
«Nu synker mit Haab i Døden; –
«jeg selv er et dryssende Jordlivs Muld,
«som blegner mod Aftenrøden.
«Min Kjærlighedsdrøm er en sluknet Stjerne,
«et Gjenskin, som synker i Taagens Fjærne.

[80] «Jeg tog mit Liv af Din Kjærlighed,
«min Ungdoms straalende Mage!
«Jeg spurgte ikke om Vej og Sted,
«om Sol eller lyse Dage,
«om Engenes Blomst eller Markens Lilje –
«jeg gav mig blot hen i mit Hjærtes Vilje.

«Nu er det slut, – nu er der kun Et,
«min Husbond, hvorved jeg klager.
«Det er *Din* Lod. Ak, har Du ej set,
«hvor mægtig Synden Dig drager?
«Vend om! O, endnu kan Du Vejen finde!
«Den lysner endnu af dit Ungdomsminde.»

Da var det synligt, det stred i Præsten,
endda han lod, som han Intet hørte.
Hænderne skjælved og Kinden blussed,
Læberne pressed han mod hinanden,
som naar det harmfulde Ord skal tvinges.
Synet veg bag de sænkede Laage,
ikke han voved at se til Siden,
[81] dér, hvor han vidste, den blege Hustru
stod som et krævende Bud fra Herren, –
ikke han voved at se frem for sig
did, hvor de vilde, truende Gaster
maned af Haansmil en Kreds omkring ham.
Sprænge igjennem den tør han ikke;
thi det er Syndens hæslige Blygsel,
at den skammer sig ved det Gode, –
og saa sad han dér kvalfuldt lammet,
svimlende hen i en tvedelt Vilje. –
Da kom Fejghed, den blege Usling,
snigende op over Hjärteroden,
lo til den vaagnende Kraft i Angren,
pusted sin vandkolde Dunst i Blodet,
gød sin kvælende Svaghedsvammel
ind i hans Tanke, koglede Sjælen,
saa hans dæmrende Mod blev til Fejghed,
og Fejgheds pralende Løgn blev Modet.
Da sank den taagede Sky fra Øjet,
Hovedet knejsed, – men i det Samme
blegned Undseelsens fine Billed
[82] som Aftenens Rødme, og frem isteden –
gudløs og sikker – gik Skamløsheden.

«Djævelen!» skreg han og slog i Bordet,
rystede Puljen og vendte Stolen.
«Nu har jeg siddet og slidt med Uheld;
«giv Kaartene om! Hej, Du dér borte!
«Jeg saâ nok, Du lusked Dig til med Fingren, –
«men fusker Du én Gang til – da slaar jeg.
«– Se saa, tag nu af, pirk op i Lyset!
«Her er saa mørkt, at det frister Modet! –
«Nu skal det gaa. – Der er langt til Dagen:
«Otte Timer til Morgengryet, –
«fire fra Gryet, til Klokken ringer!»

Da veg den blegnende Hustru fra ham,
krymped sig blyg og skjælvende sammen,
ret som en Smaablomst, hvor Jøklen driver. –
Var det den Mand, der ved Kirkestævnet
gik som en Lysbringer frem paa Vejen?
[83] Var det den Mand, som i Højtidsstunden
stod som Guds kaarede Præst for Altret?
. . . Ak, var det ham, som ved Førstemødet
tog hendes unge, drømmende Tanke
ind til sit Hjærte med mægtig Flamme,
og som i Vigselens hellige Time
trykkede Kysset paa hendes Læber,
Indseglet paa en evig Forening!

– Tungt drog hun Aanden, de matte Lemmer
bøjed sig synkende mod hinanden.
Lyset svandt i de graadsvulne Øjne,
Tanken slap Livets tærende Vished,
og hun sank hen i et kvalmfylt Mørke. –
Da med engang det er, som hun vaagner,
vækket op af et Lynblink i Aanden.
Og med en Kraft, som kun Gud kan rejse,
selv i det knækkede Rør, som knuses,
kaster hun af sig Dødskvalens Tynge, –
og med et brændende Blik til Præsten
flygter hun ud af den kvalme Stue,
[84] ud af det Hjem, som kun fostrer Synden, –
ud, hvor kun Natmulmets Skygger vanke,
langt, langt bort i det grufulde Øde,
dér, hvor det Døde stred mod det Døde
– ene med Gud og sin rædde Tanke.

Tiden heniler; af Nattens Timer
én alt er runden, snart gaar den næste.
Hurtig nu nærmer sig Midnatsstunden;
i Spillerflokken er Ordet tystnet,
thi Tabet stiger, og Vovet frister.
Den Ene spejder imod den Anden,
Mistankens lurende Blik de veksle,
og Den, som skraber Gevinsten til sig,
ler, saa han skræms af sin egen Latter. –
Da høres tydelig ud i Natten,
at Klokkerne ringer til Kirkestævne.

De lytted efter med kortet Aande,
den Ene skjæved hen til den Anden.
[85] Kun Præsten lod, som han Intet hørte.
Han strøg sig løselig over Panden
og tvang det bølgende Haar tilbage;
saa gav han Tegn mod et Krus, som stod der,
tog det og tømte det ud til Bunden. –
Da var der En, som fristede Ordet:
«Det var nok Gamlegutten dér borte,
«som ringed til Kirke. Gad nok se ham,
«hvordan han bær sig med Hestefoden
«opad den smalle Gang til Stolen!» –
Præsten vinked ham barsk til Tavshed:
«Mæl ikke Ordet! Sligt høver ikke;
«hvad der gaar for sig ved Midnatstide
«i Kirkerummet, det skiller Ingen. –
«Skik Kruset rundt, og tag af paa Kaartet,
«og lad Du Djævelen skjøtte Kirken!» –

Da rejste Dyret sig i dem Alle.
De satte i med et Skraal af Latter,
slog i Bordet og langede Kruset:
[86] «Nu skal det være en Skaal for Præsten;
thi det er Gutten, som ikke gir sig
for Djævelen selv – og knap for Vorherre.»
– Men gjennem Larmen, som mest den døved,
der var dog Ingen, som ikke vidste,
at det var Skrækken, han slog ifra sig.

Da hørtes atter i Nattens Stille
Klokken, som ringed til Kirkestævne.
Nu tav de hastig og saâ paa Præsten. –
Med Rette ikke de stort ham agted:
men hvor det gjaldt om at mane Djævlen
eller en Gjenganger, dér de gav sig
og søgte til ham som til en Redning. –
«Hørte Du, Præst?» var der En, som hvisked,
bleg med et stirrende Syn i Øjet.
«Dette var andre Gangen det ringed.» –
«Hørte nok,» svarte Præsten tilbage
haanlig stolt og betragted dem Alle.
«Nu kan jeg læse Jer ud af Minen,
«at I er fejge, – jeg kjender Arten!

[87] «Bande og spytte – selv paa Vorherre,
«det tør I gjøre ved lyse Dagen;
«men, naar det mørkner, da er I rædde,
«rædde som Hunden for egen Skygge. –
«Jeg la'r det ringe! – Har vi desuden
«titnok knebet os til en Omgang
«mellem den anden og tredje Ringning ...
«før jeg møder til Kirketvængen,
«da skal det ringe for tredje Gangen.»

Præstens haanende Ord dog spildtes.
Flokken sad stille med tvære Miner.
Ingen gav Svar, der hørtes alene
Kaartet, som faldt, og den tunge Aande.
Præsten tav selv – og bed sig i Læben,
tvungen saavel af Skræk som af Harme:
aldrig var hændet før, at han ikke
rejste Vildskab og Latter om sig,
naar han gav til et haanende Skjæmtord; –
og det var aldrig endnu hændt ham,
at han gav tabt i sin egen Tanke.

[88] Men nu stred han, stred imod Skrækken,
der som en listende, vandkold Skygge
rejste sig op ifra Hjærtgrundens.
Sveddraaben randt ham ned over Panden,
Haanden blev fæl ved sin egen Klamhed;
jævnt han skjævede hen til Krogen,
dér, hvor Intet var til at skjelne
uden det dunstfyldte, kvalme Mørke, –
og under dette lytted han udad,
aandede op, da Intet han hørte,
famled med Kaartet – lyttede atter.

Tredje Gang hørtes nu bort i Natten
dirrende Toner af Klokkeklengen.
Først kun saa svagt, som naar Stræenge spille
vækkende Gjenlyd i Nattens Stille.
Men nu steg Tonen – af al sin Ævne
kimed den sammen til Kirkestævne. –
Præsten da rejste sig op fra Bordet,
stod et Øjeblik lyttende stille,
strøg saa Haarlokken væk fra Panden,

[89] som for at klare sig Rædselstanken.

«Vel!» udbrød han med løftet Stemme,
«nu har I hørt det, det ringede sammen;
saa er der ingen Tid til at spille. –
Hjælpe mig Gud og min Præstævne,
Nu er jeg kaldet til Kirkestævne!»

Dermed gik han, og Kirkens Klædning
drog han paa sig med Dødsens Ilen.
Ikke famled han frem med Haanden,
fast blev det vigende Syn i Øjet, –
Skuldrene bar sig med Modets Rejsning,
og paa hans Læber stod Viljens Indsegl;
han var som dødsdømt Mand, der higer
bævende hen til Soningsstedet. –
Tavs sad Flokken, med slappe Miner,
knap nok de voved at se hen til ham.
«Var dette Skjæmt, eller var det Alvor?»
Men da han gik, skyndte Alle efter.
Rask skred han foran, de Andre fulgte
frem i det tunge, ujævne Vejspor
[90] op til den gamle, stavsatte Kirke.
Dér stod han stille, de Andre ogsaa,
spejdende efter i ringe Afstand. –
Men da de saâ, at han aabned Døren,
den, som var mærket med Djævlens Billed,
hørte ham lukke den til og forsvinde
i Sakristiet, – hørte derefter
lydende Fodtrin inde i Kirken –
grebes de af en underlig Skyhed;
thi de forstod, at nu var det Alvor.
«Hvor var Den, som i Midnatsstunden
voved at stænge sig ind i Kirken
fræk med Løgn eller spøgende Indfald?»
– Derefter smøg de tættere sammen,
ret som de søgte Skjærm af hverandre.
Ikke de voved sig til at blive,
ikke de voved at gaa tilbage, –
nølende stod de da midt imellem,
bundne af Skræmsel til alle Sider.

[91] Men paa én Gang, som de stod der,
mærtret af en uvis Tanke,
hørte de, at Præsten kaldte
højt til Lyd i Kirkerummet,
skjønt der var for deres Øren
tyst, som i den Dødes Kammer.
Og saa tog han paa at præke;
rungende i Nattens Stille
lød de stærke Ord, han talte,
som om anden Gang fra Sinai
udgik Lovens Tordenstemme,
som om Rædslens «Ve» fornyet
op fra Golgatha sig hæved.
Næven slog han ned i Stolen,
saa det morkne Træværk skrangled,
og hver Rørelse fik Gjenlyd
tifold i den dybe Stilheden. –
Flokken stod dér magtbestjaalen;
dog de lytted – fanged Ordet
nu og da, og tænkte efter –
først med Rædsel – saa med Andagt.
Men da Prækestolens Bragen

[92] slog sin Gjenlyd ud imod dem,
da forstod de ikke Andet,
end: nu var det Styrketaget,
Slagsmaalskampen mellem Præsten
og ham, «Gamlegut» fra Døren,
at nu var det Pandebrasken,
som blev dreven ind mod Fjælen;
og da gik de sammenflokket
nærmere til Kirkevæggen.

Dog de raske Øjeblikke
flyve bort og hæmmes ikke,
om de bære paa sin Vinge
Syndekvalens tunge Sukke,
Sorgens Kalk og Dødens Blyvægt,
eller Glædens Rosenblade,
Længslens Il og Frygtens Nølen,
Elskovslivets Fryd og Smerte, –
uforhindret bort de jage,
til de fylke sig i Stunder –

Dage – Aar og Evigheder. –
[93] Da, mens bævende de lytted
andagtsbundne, aandeløse,
som om første Gang de hørte
Herrens Ord fra jordisk Tunge,
gol en Hane bort i Dalen.
Dette var den første Times
Varsel efter Døgnets Skifte.
Endnu hørtes Prækenordet
runge i den gamle Kirke;
Men der var slig Klang i Røsten!
Ungdomsstyrken, Sejersmodet,
lydende som Sang for Herren,
som naar Kirkeklokker kime
højlydt over Paaskemorgen. –
Da blev Syndeskrækken lettet,
og de spredte sig en Smule;
thi de skjønned nu, at Præsten
kæmpede med Aand mod Aanden.
Og de tænkte, vist han sejred;
men de tænkte ogsaa dette:
at han stred dog paa en Maade
ikke for sig selv alene,
[94] men for dem – og hele Bygden;
vandt *han* Sejer over Djævlen,
vandt og *de*; – men hvis han tabte,
tabte han for Allesammen. –

Men nu hørtes Intet mere.
Kun et Støn som af en Smerte,
saa et Suk i kvalfuld Møje,
derpaa atter samme Stønnen,
og som Mellemlid sig sænkede
Nattens dødelige Stilhed.

Da veg Modet atter fra dem,
og de klyngede sig sammen
som en opskræmt Faarefylke. –
«Hvad var hændet vel med Præsten?
«Hvor var Gud, – som kunde frelse,
«hvis nu Djævlen blev den Stærke?»
Men i denne Angstens Spænding
vendte Synene sig indad,

[95] og de drog et Gjenskins Billed,
ud af deres egen Livsfærd.

Tvende Slagsmaalskæmper saâ de
rive Fæstet fra hinanden,
tumble hen i Nattens Mørke
ad de smalle Kirkegange.
Syn paa Syn med Hadets Gnistren,
Fingertaget over Struben,
Aande hvæsende mod Aande,
Haaret rejst – og Dødens kolde
Sveddugsrislen over Panden.
Snart den Ene snart den Anden
ligger under – til omsider
Hævnens vilde Favntag brister, –
Overmanden drager Kniven,
spænder Knæets haarde Bue
paa den Faldnes Bryst, der hiver
mod et Pust, før Livet brister.

Dette saâ de! Rædselsbundne
Slagsmaalskæmperne de kjendte:
[96] En var Præsten, haard og gudløs,
som han sad i Kaartspillaget,
og den Anden, det var Djævlen
i det røde Skrud paa Døren. –

Da fik Gud et Suk fra Hjærtet,
og de følte sig saa mægtig
grebne af det Liv, de kjendte
skyde op fra Hjærtegrunden
som et Kildespring med Varme,
at de gjennem Angst og Bæven,
trykket tæt ind til hverandre,
græd for Gud af Syndesmerte.
Men i samme Stund de hørte
faste Skridt i Kirkegangen,
Laasen peb i Sakristiet,
Døren aabnedes og luktes –
Præsten stod dér lige for dem!

Først slog Synet dem med Lamhed.
Men som Aandedraget skifted,

[97] fløj et Raab med Glædens Fødsel
over deres blege Læber,
og de ilte hen imod ham
som en løsladt Fangeskare,
Haanden udrakt til en Hilsning . . .
Dog – de tog den snart tilbage;
thi den Mand, som stod foran dem
i det første Dagbruds Skimten,
det var ikke ham, de kjendte,
«Gutten ifra Kaartspillaget,
med det vilde Blink i Synet»;
dette var den alvorsstrænge
Mand og Kæmper til Guds Ære. –
Mange, mange smertenslange
Aar var levet op i disse
tvende mørke Midnatsstunder.
Og der stod vel Mærke efter!
Hvert et Træk af Ungdomsskønhed
var udslettet i hans Aasyn.
Haarets brune Lok var graaet,
Pandens Hvælv var tankefuret,
og hint løse Drag ved Munden,
[98] delt imellem Spot og Latter,
det var stivnet i et Alvor,
som naar Livets Strid i Stunden
brat af Dødens Segl staar bunden.

Da faldt sælsom Skyhed paa dem,
og de veg tilbage fra ham.
De forstod ej, men de aned,
at der er en Magt i Sjælen –
hellig Magt, som fælder Djævlens
gjennem alle tusend Masker
og Forklædninger, han prøver,
og at denne Mand, som stod dér,
nu var iklædt Viljens Rustning,
til en Holmgang med sin Fiende,
hvorsomhelst han stødte paa ham.
Men, da han slog ud med Haanden
til en Hilsen og gik fra dem,
fulgte de dog langsomt efter;
thi, skjønt ikke mer den Samme,
skjønt de skræmtes af hans Styrke,

[99] dér han gik – med Gud selvanden –
var han endnu Styringsmanden!

Da nu Præstegaardens Bygning
laa fremfor i Skumringsdiset,
stod de stille med en Tanke:
«Dér var ikke længer Stævnet
mellem Spillerne og Præsten;
vilde de ham Godt herefter,
fik de søge ham, som Hjorden
søger hen til Kirkehyrden.»

Men i Stunden, som de tænkte –
ilte Præsten frem til Huset,
hvor hans Viv i aabne Døre
lysomskinneth gik imod ham. –
Bleg, som Høstens hvide Lilje
rejser sig af Jævnøgnsstormen,
der med tusend kolde Fingre
famlet har ved Hjærtebladet,
[100] saadan stod hun i sin Bæven
for den Mand, hun gik tilmøde.
Men da Øjet klart hun løfted
og i hurtigt Skue tyded
Sejrens Tegn og Stridens Mærke,
sank hun knælende ned for ham; –
og om tusend Tungers Jubel,
havde meldt for Millioner,
at en Takkefest dér holdtes –
Intet overgik i Maalet
dog den Salighedens Glæde,
den Befrielsens Udhulken,
dette Syn, som aldrig mættes,
ved at se hans blege Aasyn,
hvor det vilde Liv er dødet,
hvor hvert Drag er gjennemglødet
af en stærk Beslutnings Vilje – –
det tilsammen blev en Takfest,
som ad Hjærtets skjulte Stige
bares op til Herrens Rige. – –
Saa er Døren atter lukket,
der er stængt for Hjemmets Grænse,

[101] og en Helligaftens Hvile
synker fredmild over Huset. –

Flokken stod dog lidt og grunded, –
hvad de saâ blev ret forstaaet;
men det var, som om de maatte,
Hver for sig nu gjøre Noget –
sætte sig et Soningsmærke,
der gav Varsel frem i Tiden
og var Mindetegn tillige:
at de havde staaet Vidne
ved hint mørke Kirkestævne. –
Og saa gik de raskt tilbage;
op til Kirken – hen til Døren,
hvor de tyktes, Djævlegrinet
nu var ligt den onde Vrængning,
som den slagne Usling kaster
mod sin Overmand og flygter
edderfyldt fra Stævningspladsen. –
Og de drog sin Kniv og risted
Hver sit Kors i Djævlens Billed –
[102] En i Kappen, En i Øjet,
En i Haanden, En i Panden,
til det stod som sønderflænget. –
Da gik Flokken atter hjemad.
Morgengryets første Blinken
kasted Lys henover Dalen,
og for første Gang de skued
glad og taksomt op til Himlen
for den Dag, som atter lyste. –

Siden hen ved Kirkestævnet
tren de samlet frem for Præsten,
og med værdigt Lag de hilste,
veksled ærligt Haandtag med ham,
og de tálte – mens de viste
hen til Korsene i Døren:
«Dér Du ser, vi har sat Mærke
Hver for sig i denne Natten;
men til Mærket gav vi ogsaa
Hver for sig et helligt Løfte:
at, fordi Du slogs med Djævlen,

[103] for Du vog ham her i Natten
med det Herrens Ord, Du talte, –
saa vil vi – af al vor Evne,
dér – og her – ved Kirkestævne,
frede om Dit Præstevirke,
bygge Dig en anden Kirke.»

*

Og hermed Sagnet om Præsten ender!
Om Mand og Hustru man Inten kjender; –
hvad hun ham ofred, fik Ingen vide.
Da Bygden tegnede sin mørke Sage
om Kirkestævnet ved Midnatstide, –
gjaldt det Præsten og ej hans Mage.
Hun sank i Glemsel med Tid og Sted,
han fik en digtende Evighed.
Hvorhelst der nævnes om Præstens Spil,
hans Haan og Vildskab i Overmodet,
dér lytter Folket med Undren til
og kjender Frændskabets Stik i Blodet; –
thi vistnok er ikke nu som før
en Djævel malet paa Kirkens Dør;
[104] dog hvem, som skuer i Tidens Røre,
véd nok, han huser ham inden Døre. –
Men tales der om hint Kirkestævne,
da kjender det og sin Storhedsevne.

Til Johanne Luise Heiberg

De vil tage huldt til Takke,
De, som sidder kransomvunden,
ej blot høre Tungen snakke,
men forstaa fra Hjærtegrunden,
at jeg ønsker Dem til Lykke
med det fagre Jubelsmykke.
At jeg siger Tak og Ære
for den rige Skjønhedslære,
som et Barnesmil begyndte
og en Levetid forkyndte, –
for det høje Maal, De rejste,
hvor Ideer satte Stævne,
for det lyse Flag, De hejste
over hver en Kunstnerevne. –
[106] Og jeg tænker, kjære Frue,
at De er en venlig Dommer,
for med skrevet Ord jeg kommer
fra min tavse Sygestue –
stiller det i Efterglansen
som et falmet Blad i Kransen.

Det er svært at sidde stille,
aldrig kunne, altid ville,
føle Sjælen som en Fange,
som en Fugl i Skyggens Gange,
tælle op, naar Dagen slutter
Smertens snigende Minutter,
hige fremad gennem Tiden,
være Liv og Sjæl i Striden.
Jeg maa baade le og græde –
sidde fromt paa Enkesæde,
sidde her og blive gammel,
Foden paa en stoppet Skammel,
Ryggen ind i Sofakrogen,
vende Bladet træ i Bogen –
[107] det er svært at sidde stille,
aldrig kunne, altid ville!

Dog, De véd, min Frue kjære,
at jeg har min egen Lære –
Livets Kamp, den fuldbevidste,
vil jeg kæmpe til det Sidste,
kæmpe, til jeg kan ej mere!
Jeg vil aldrig *resignere*!

Lev da vel, min høje Frue!
Stiger Sommersolens Lue,
saa den dæmper Østens Harme,
vil nok Luftens milde Varme
lokke mig fra Indestænget
snarlig ud til *Rosenvænget*.

Den 14de Maj 1873.

Til Johanne Luise Heiberg

(Med Skindet af en Jærv).

[108] Jeg lægger et Udyr for Deres Fod,
dog gjælder det hverken Liv eller Blod,
naar det møder Dem i Deres Stue.
Vil De blot anvise det rette Sted,
da lægger det sig – og hviler i Fred,
mens det luner min kjæreste Frue!

– Dernæst: velmødt med de syvti Aar!
Gud glæde Dem fuldt, hvor De fremad gaar
mod en Evigheds dæmrende Strande!
De kan tælle saamange Aar, De vil,
hvert Aar lyser kun som en Straale til,
gjennem Klarheden paa Deres Pande. –

[109] Kan man som De paa sin syvtiaars Dag
hejse Erindringens festlige Flag
over Alt, hvad man drømte og lærte, –
kunde man vel sige, som De det kan:
«Det var, for min Drøm og mit Livs Forstand
fik Fostringens Huld af mit Hjærte.»

Den 22de Novbr. 1882.

Samme Maal

[110] At skjænke i til bredfuldt Maal
og drikke dybt af Livets Skaal
med Haand paa Lykkens Fæste,
det er saa skjønt, som det er let;
det fulde Maal er Glædens Ret, –
hvem spørger om det Næste!

Men Lykken vender ofte om!
Den Dag, som gik, og den, som kom,
ej kjendes ved hinanden.
Da fyldes atter Livets Skaal,
og Sorgens Drik til bredfuldt Maal
staar perlende om Randen.

[111] Og er den bedsk og salt som Ild,
den maa dog tømmes uden Spild
til sidste Drys paa Bunden;
thi Skæbnen byder ej paa Skrømt!
Først naar det sidste Drag er tømt,
er Læskningsdraaben funden.

Se da har Skæbnen sagt sit «Kvit!»
og Hjærtet aander atter frit,
men husker dog tilbage;
thi Alvorsorgen glemmes ej –
skjønt Glæden gaar sin egen Vej,
er Sorgen dog dens Mage.

Har først de to hinanden mødt,
hvor Livets største Fryd blev født
samt Kval, der aldrig stilles,
da kan de skifte Livets Spil
og Lykken tumble, som den vil –
men de kan aldrig skilles.

Ved Karens Konfirmation

(1885).

[112] Nys har Paaskeklokken ringet
Livets store Højtid ind.
Haabets Engel gyldenvinget
kredser over hvert et Sind.

Gjenfødt stiger Aandens Tanker
som et nyskabt Morgengry;
gjenfødt Livets Hjærte banker
i Naturens store By.

Paaskeliljen slutter Følge
med den dunkle Tusendfryd;
gjennem Skoven slaar en Bølge
af den nye Skabnings Lyd.

[113] Over Skoven Gjøggen galer,
tæller op vort Levnedsaar;
Spurven og de vilde Svaler
tappert for sin Rede slaar.

Sydens Vind ved Knoppen piller,
bøjer Stilken lind og sart;
Stæren spaar med sine Triller:
Elskovsfuglen kommer snart.

Derfor, kjære Karen, staar der
overalt en Ungdomsfest,
og blandt Tusender, som gaar der,
er Du med som Hædersgjæst.

Men, naar helst Du følger Vrimlen,
bankes stille paa Dit Sind,
og den gamle Gud i Himlen
kalder Dig til Stævne ind.

[114] Og han ser Dig fast i Øjet,
holder fast Din Barnehaand,
og, naar dybt Dit Knæ er bøjet,
taler han – fra Aand til Aand:

«Fuglen tier, Skoven visner,
«Elskovsfuglen flyver væk,
«Somrens varme Hjærte isner
«i de stærke Stormes Skræk.

«Alt, hvortil Du har Dig klamret,
«var engang – men er ej mer;
«kom da ind i Løndomskamret
«her, hvor mig Du altid ser!

«Hertil ruller Kampens Bølge,
«her den synker og forgaar,
«og Din Ungdoms glade Følge
«atter Kredsen om Dig slaar.

[115] «Her kan Elskovsfuglen synge
«evig paa sin grønne Kvist;
«her kan unge Svaler gyng
«uformet af Spurvelist.

«Her kan aldrig Lykken svinge
«som et Rør i Skæbnens Hav;
«her skal Paaskeklokken ringe
«evig over Tidens Grav!

«Kom med Barneblik i Øjet,
«kald mig ved mit Fadernavn;
«ingen Skæbnekamp har bøjet
«Den, som hviler i min Favn.»

... Derfor, elskte *Karen*, staar her
Højtid i Dit Barnehjem,
derfor Ung og Gammel gaar her
signende imod Dig frem.

[116] Thi den høje Pagt er sluttet!
Som Guds Barn Du tror og véd:
Tidens Lyst er kun Minuttet,

Himlens er en Evighed.

Lad da Haabets unge Svale
i det friske Morgengry,
uforkrænkt af Spurvetale,
stige jublende mod Sky!

Bær med Hjærtets rene Vilje,
gjennem Sorg og gennem Lyst,
Tusendfryd og Paaskelilje
som et Korstegn paa Dit Bryst!

Den gamle Klokke

[117] Hvis Sandhed kan agtes, hvor Frasagn gaar,
da hang den i Taarnet tre Hundred Aar.

Den delte med Kirken sin Vel og Ve –
de kunde saa trygt paa hinanden se.

Men Kirken stod fast paa sin Klippemur,
og Klokken den skjælv i sit høje Bur.

Da hørtes engang i et Uvejrs Jag
et underlig skærende Klokkeslag.

Det var, som den sukked i Overlast; –
men det var det klingende Malm, der brast.

[118] Da sygned Klokken, dens Røst blev træt;
dog stred den endnu for sin Højheds Ret.

Den skulde jo ringe fra Fjældet ud,
at nu var der Stævne med Naadens Gud.

Den ménte saavist, den lokked og bad
og løftede Tungen til Højtidskvad.

Thi vilde den synge med liflig Røst
hver Sjæl til Hvilen i Haab og Trøst.

Den vilde og skræmme det stride Sind
med bøjede Knæ under Korset ind.

Men love den vilde saavist, saavist,
at, skyndte de hid i den korte Frist,

den skulde vel synge dem ind og ud,
fra Alterbordet og op til Gud. – – –

Og Ingen det vidste, og Ingen det tror

her i de vilde Stormfugles Kor,

[119] her, hvor den durende Fos gaar ned,
og Fjældet brager af stærke Skred,

at Malmets Tunge er syg og lam –
at Klokken ringer sig selv til Skam!

Alexandra med sine lekende Børn.

(Norsk Illustreret Folkeblad 1867).

[120] Unge, kongelige Kvinde!
Nær Dit eget Barndomsminde
leker Du det muntert om igjen,
leker Barn med Dine Sønner,
mens Du sender Dine Bønner
lønlig til den store Børneven.

Du har set, hvad Magten ævner,
naar den vrede Skæbne stævner
os til Møde ved sit strænge Vink;
thi den gav Dig Vigselskysset,
skjønt Du stod som stjernedryset
af en Kongekrones Straaleblink.

[121] Husk da *det*, naar bedst Du leker:
at den Magt, som Livet bleker,
er et Drag af Tidens stærke Flod;
den udskifter til hver Alder,
gir og tar, selv hvor den falder
som et Dugdrys over Barnets Fod.

Unge, fagre Kongemoder!
Livets stærke Offergoder
bar Dig varlig op til Tronens Fod;
og Naturen gav Dit Hjærte
fulde Slag i Lyst og Smerte –
Folkesympathiens høje Mod!

Lær da Du de unge Sønner
hvad sig bedst i Livet lønner
fuldt saavel for Store som for Smaa:
Giv Gud Æren, hans er Magten!
Ydmyghed er Samfundspagten
med hin Kongers Konge i det Blaa.

[122] Lær dem, at hver Sjæl, som skabtes,
aldrig af hans Naade tabtes,
at selv ringest Navn en Engel skrev.
Drot og Folk maa sammen stige
til det store Hjemlandsrige,
betle om det samme Borgerbrev.

Kongemoder! Rosenblomme!
Held Dig, at den Tid er omme,
den, hvori en gravgjemt, usæl Kløgt
satte Folkets Magt og Vilje
som et tøjret Faar paa Tilje
under egenmægtig Kongerøgt.

Trygt Du lære kan de Unge
Frihedssang med Folketunge,
Barnelek paa sjunkne Tiders Grus:
Du har tændt Din Arnes Lue,
saa det hele Folk kan skue
den som *Varde* over Kongens Hus.

Niels W. Gades Sølvbryllupsfest den 12. November 1882

[123] Det hvirvles om, det visne Blad,
og nøgne Træer staa paa Rad
som Gjenfærd af sig selv,
og Stormens Jag med lange Sus
gaar gennem Skovens tomme Hus,
lavt hænger Skyens Hvælv.

Men, som Naturen lukker til
og dækker Somrens Straalespil
med tunge Taagers Slør –
for Skjønhedsblink i Tusendtal,
for Lykkens Hjem og festens Hal
slaar Vintren op sin Dør –

[124] og vinker ind som just idag,
hvor Glæden folder ud sit Flag
ved Hjærtets rige Fest,
hvor Bruden hos sin Brudgom staar
med Sølvmyrten i sit Haar,
og Lykken selv er Gjest;

hvor han, endnu i Styrkens Skrud,
kan veksle Smilet med sin Brud
og til den Tale klar,
som straalere op af hendes Blik
med kærligt Mod og Kvindeskik,
kan give mandigt Svar.

Og Svar han gav saa mangefold,
hvor Fama slog til Lyd paa Skjold
og kræved ind sin Skat.
Han skrev sit Navn i Tidens Bog,
og Tonens Samklang var hans Sprog
dér, han blev Stævne sat.

[125] Først skrev han ind det store Svar,

hvor Hedenoldets Kamp frembar
et Liv i dunkle Drag:
en vefuld Længsel efter Lys
steg tonende af Sagnets Gys
til *Ossians* Harpeslag.

Han gav sit Svar til Tidens Skrig,
hvor Grænsevagten sank som Lig
paa Thyras gamle Vold,
han sang om *Holger Danskes* Lyst,
til der kom Sang i Folkets Bryst
og Kræfter mangefold.

Saa sang han om en Niddingsfærd,
og Tonen løfted Sværd mod Sværd
i vild Bersærkegang, –
til mildt den som en Taareflod
sig blanded i *Knud Lavards* Blod
ved Undrets Kildesprang.

[126] Men Tonestrømmen vendes brat:

den hvisker i et Olderkrat
om mørke Aanders Magt
og klager i den svære Dyst
af tvende Viljer i ét Bryst
ved Hjertets brudte Pagt.

Da stiger Sangen op igjen;
den store Skare bølger hen,
Korsbanneret foran!
Og under fulde Toners Klang
den gaar sin store Pilgrimsgang
til Frelserkongens Land.

Og siden bøjer den sig øm
i *Polens* dybe Smertensdrøm
ved Weichselns dunkle Elv,
til atter som en Orgelklang
den bærer hele Nordens Sang
op under Kirkens Hvælv. –

[127] Dog hvem kan spejde Tonens Gang?

Saa tit den bøjed sig til Sang,

den skifted mangelund;
kun Et staar fast med Sandheds Vægt:
at, om end Sangen skifted Slægt
den skifted aldrig Grund. –

Modtag min Tak, Du Sangens Mand!
Jeg fletted Dig, saa godt jeg kan,
en Krans med Kvindehaand;
men dybere, end selv Du tror,
jeg fulgte Dine Toners Spor
i Nordens høje Aand.

Derfor jeg rækker Kransen hen
med frejdig Hu – som Ven til Ven –
skjønt nok med frygtsomt Mod;
thi, hvor Du staar som Drot paa Vang
i Tonerigets Sang og Klang,
jeg staar ved Tronens Fod.

Bondestudenten

[128] Jeg længter og higer mit Hjem forbi;
men jeg véd ikke ret, hvorhen.
Jeg kjender mig bunden, skjønt jeg er fri –
jeg løses nok aldrig igjen.

Der er noget Stort, som vil op, vil frem
af mit Hjertes inderste Grund,
og dér har det ligget som i et Gjem,
hvor man skjuler et farligt Fund.

Men stærkt har det vokset sig dér i Smug
foruden baade Luft og Lys;
nu sprænger det Barndommens enkle Hug,
og jeg kjender et Angstens Gys.

[129] Thi højt over Fjældet med Brist og Brud
gik jeg støt paa min Barnefod;
nu, da min Vej bærer lige ud,
jeg behøver langt større Mod.

Men rundt, hvor jeg ser, sprænger Livet paa,
og det høres som Slag i Slag!
Skridtvís kan Ingen mer komme og gaa,
hver En vil i fremmeste Lag.

Og det vil jeg med! Jeg vil netop did,
hvor min Længten sit Højmaal har sat,
om saa jeg skal give min Livsens Tid
til at løfte den Ærens Skat.

Jeg véd nok, der hænger Bly ved min Hæl,
og jeg slipper ikke Hjem forbi; –
saa tungt er at kjende sig Føds lens Træl,
naar man véd, man er folkefri!

[130] Men nu faar det gaa mig, som bedst det kan.
Nu sætter jeg mit Liv paa Spil

og strider mig frem som en ærlig Mand,
saa langt som Vorherre det vil.

Til J. P. E. Hartmann

(paa hans 80-aarige Fødselsdag).

[131] I Norden kan drømmes ved Dag og Nat
til Sus af det evige Fjærne;
dér hviler Norrænafolkets Skat
ind under dens funklende Stjerne.

Kun Faa kjendte Vejen og længselsfuld
tren ind i de dæmrende Gange
og løfted' af Skattens reneste Guld
i Digt og i tonende Sange.

Kun Faa har det evnet med henrykt Sans
at flette den nordiske Tanke
til Et i en svulmende Tonekrans
med Østens guldfarvede Ranke.

[132] Den Ære blev Din, Du, En af de Faa,
paa hvis Hoved sig Ildtegnet fæster!
Et tredelt Norden sig samler derpaa
og kalder Dig jublende Mester.

Stærkt kvad Du om Nordfolkets Kæmpedyst
som Gjenlyd af Klippernes Grunde –
mildt sang Du om Elskovens Kval og Lyst
som Bulbul i Palmernes Lunde.

Blufærdig stod Du og lytted til
det skiftende Lydfald derinde,
hvor Grundtonen stemte sit Klokkespil
i Folkenes dybeste Minde.

Thi er Du Mestren! I Tusendtal
Lovprisningens Hilsen Du fanger –
Du, Sulamiths herlige Toneskjald,
Liden Kirstens dejlige Sanger!

I en Stambog

[133] De bad mig engang om et Stambogsblad;
fik jeg nu sat nogle Tanker paa Rad,
som kunde Dem mildt fornøje!
Fik jeg nu fatte mig kort og godt,
som en Digter kan, der har Ordet flot,
og den evige Skjønhed for Øje! –

Men sig mig, min Frue, gaar det og an
at byde *Dem* Rugbrød, selv om man kan
frembære en Hvedebrødskage?
Dem, Bagerens Barn! *Dem*, Digterens Viv!
Hvor skulde man finde et Tankeliv,
som ej De med Stolthed vil vrage?

[134] Jeg véd det ikke, jeg tilstaar det frit,
erklærer hele min Rimen fallit
ved at tænke paa Konkurrencen;
thi ser jeg, hvor rigt Deres eget Bord
er kranset med fagre digtende Ord –
min Pegasus taber Balancen!

Jeg véd kun et Ordlag, som, simpelt sagt,
knap ejer et Støvgrand af Digtets Pragt
og er dog all jordlivets Fæste! –
Det Ord har jeg tænkt, da histude jeg fik
paa Romas Perron Deres første Blik:
«Det Gode – det er dog det Bedste!»

Det sysler saa ømt med al Jordlivets Brøst,
det dæmper paa Vredens stigende Røst,
det afslapper Ilsindets Bue.
Og lover det mildt fra to Øjnes Grund,
det holder langt Mere end Haand og Mund;
thi klart brænder Godhedens Lue!

[135] Sluk ud alle Aandens glimrende Fyr –
bryd af alle Rigdommens gyldene Styr,

lad falde de Kæmper for Fode,
som slaa for den sejrende Storheds Magt –
Etⁿ¹ staar dog urokket sin Kæmpevagt,
og det er det Bedste – det Gode!

Sé, det har jeg tænkt og det tænker jeg paa
endnu – naar jeg i deres Øjne blaa
sér et Glimt af den Drøm jeg forliste. –
Hint Godhedens Blik har De givet mig tit,
havde jegⁿ² Evne, jeg sagde Dem Kvit
i den dejligste Digtning jeg vidste – – –
men min Tak skal De ha til det sidste.

Fortabt

[136] De mødtes da, naar tit man ser
i Høst en Sommerdag,
hvor end en Gang Naturen ler,
men Alle bag ved Smilet ser
det tunge Hjærteslag.

De mødtes, just som Sjælen spandt
den mørke Tanketraad,
da Maalets lyse Stjerne svandt,
og som et splintret Vrag de fandt
sin gyldne Lykkebaad.

De mødtes, som det bitre Nag,
greb Tornen hvas og fin
og fletted skyndsomt Nat og Dag
en Krans med tætte Naalelag
om Pandens blege Lin.

[137] Da mødtes de. Og samme Stund,
som Haabets nye Gjæst
tren ind i Sjælens stille Grund,
stod Teppelet rejst paa mørke Bund
med Lys og Glædesfest.

Men just i samme Stund fløj ud
et sælsomt Varselsskrig.
Det var, som bar det frem et Bud
om Dødninglin og Sørgeskud
for Glædens unge Lig.

*

Da greb forfærdet Haabet til:
endnu en Gang det prøve vil
et sidste Tærningkast. –
«Fortabt» det gennem Sjælen klang;
det hørtes som hin Klagesang,
da Strængeleken brast.

Glædelig Jul!

[138] Der vejres hen saa mange Ord
som løse Frø i stenet Jord,
som Tegn i Flyvesand;
Og Løftet tager Munden fuld,
mens Gaven har det magre Huld,
og Styrkens Vin er Vand.

Men Ordet: «Glædelige Jul!»
paa Alfarvej – i Sorgens Skjul,
ved Magtens stolte Fod,
det rækker hele Haanden fuld
af Kjærlighedens rene Guld
til Hver, som tar imod. –

[139] Du hellig-høje Juledag,
da Troens hvide Stjerneflag
udfoldede sin Pragt! –
Da alle Tidens Haab var ødt,
blev Tidens store Frelser født
og i en Krybbe lagt.

Og ved hans dyre Mindefest,
vi stille vil vor egen næst –
vor Barndoms Fødselsdag!
Vi synge vil med Haand i Haand:
«Halleluja Guds helligaand!»
som Barn i Børnelag.

Og, er end BARNEDRØMMEN kort,
og flygter den med Stunden bort,
Gud have Tak for den!
Gud have Tak for hver en Stund,
som vi paa Mindets lyse Grund
kan leve om igjen;

[140] Du hellig-glade Juletid,
da al vor Kamp og al vor Strid,

kan synke tavse ned,
da Ingen ængstlig forsker om,
hvorhen Du gaar, hvorfra Du kom,
og hvor Dit Blivested.

Thi det er Barnelivets Fest,
hvor Hjærte staar ved Hjærte næst,
i tusendflokket Rad!
Her spørges ej hvad Du har tænkt,
kun: «Har Du Hjærtet uforkrænkt?»,
da kan vi følges ad.

Tag op Din Kamp, saa tit Du vil;
kun skal Du lægge Hjærtet til,
da véd vi hvad Du tror.
Thi, er end mange Veje kjendt,
kun dér, hvor Hjertets Ild staar tændt,
Du finder Himlens Spor. –

[141] Saa dække vi vort Julebord
med Tro og Haab og kjærligt Ord
og ærligt Brodersind. –
Saa tænde vi vort Juleblus,
at det kan skinne for vort Hus
og lyse Gjæster ind!

Thi da først er det *Julefest*,
naar Kjærlighed staar Viljen næst,
og Hjærtet uden Skjul
tiljubler Hver, som gaar forbi
paa Livets mangedelte Sti,
sit *glædelige Jul!*

Januar

[142] Vær hilst velkommen, Januar!

Du Aarets første Trin
i Vinternatten kold og klar,
ved blege Stjærners Skin.

Dit Morgengry staar sildig op,
og som et Stænk af Blod
Din Sol gaar frem bag Fjældets Top,
hvor Nattens Trone stod.

Da funkler Skyens Hvælving klar,
og under snefuld Hej
fremtindrer Isens hvide Glar
fast som en Mælkevej.

[143] Granskoven staar saa tyst og prud
som dysset i et Blund
med Sneens lette Stjærneskrud
paa dunkle Stammers Grund.

Og hist, hvor før et Elvedrag
strøg susende forbi,
fremglimter mellem Sneens Lag
en Skøjteløbers Sti.

Som Istap rækker Stør ved Stør,
hvor nys en Kraake sad;
og hyllet ind i Brudeslør
staar Birkens fine Rad.

Der er en Tindren overalt,
en Blinken fjærnt og nær,
som om et frossent Dugdrys faldt
igjennem Solens Skjær.

[144] Og Menneskets gaar ud og ind
som af en aaben Dør,

med samme Længsler i sit Sind,
med Haab og Frygt som før.

Thi Fjæld og Li og frossen Elv
og Skovens dækte Sti,
Alt hviler stille i sig selv
og viser koldt forbi.

Dog er dets Røst saa alvorstærk,
som nogen Røst paa Jord –
men det er som et Kunstnerværk:
en Tale uden Ord.

Saa vær velkommen, Januar!
Du ryster Lokken hvid,
og Hjærtet gi'r Du intet Svar,
som skjælver i sin Strid.

[145] Kun ham, der sluttet, fast og kold
gaar Livets Tant forbi,
ham viser Du det stærke Hold,
en Sjæl kan hvile i.

Min frelste Blomst

[146] Paa min Vandring gjennem Livet
har jeg haft den Stærkes Held:
mens jeg snubled for et Halmstraa,
gik jeg trøstig mod et Fjæld.

Altid ubekymret fremad!
Vidste jeg, hvorhen det bar?
Hvor jeg spurgte Gud om Vejen,
fik jeg kun mit eget Svar.

Se, da skjød der Torn ved Torne
paa den farefulde Sti,
og jeg saared mig tilblode
ved hvert Skridt, jeg stred forbi.

[147] Og mit Sind blev som en Have,
hvor den lyse Blomsterflor
laa forpjusket, sønderreven
i de vilde Stormes Spor.

Det gav Skræk. Men just i Skrækken
rejste sig mit faste Mod;
thi jeg saå i Hærgningssporet
Blomstret knækket – Roden stod!

Og da længer frem jeg søgte,
fandt jeg paa et stille Sted
det vidunderlige Blomster,
som man kalder Kjærlighed.

Friskt og knoppende det stod der.
Ja, da var der ingen Nød!
Og af alle Havens Rødder
nye, stærke Spirer skjød.

[148] Tak, min Gud! Jeg ventede længe;
Nu jeg véd, hvorfor det var;

thi, da Kjærligheden frelstes,
gav Du mig Dit bedste Svar.

Nu kan Livet sætte Stævne,
hvor det vil, og som det vil;
er blot Kjærligheden reddet –
hele Resten kan staa til! – –

Livets farefulde Lykke,
Du, mit Hjærtes varme Flom!
Skjød Du stundum over Bredden,
rejste Verden sig Dom. –

Verdens Dom er visne Blade!
Faldt de end paa hvert mit Fjed,
blomstrer lige fuldt mit Hjærtes
frelste Blomst – min Kjærlighed!

Mit Haab

[149] Naar Døden kommer, og den paa sin Pande,
den blege, kolde, bærer Sejrens Mærke,
maa Livet hurtig da sin Afmagt sande,
og ikke gaa i Kampen med den Stærke!

Den kjender ikke Livets Fryd og Smerte;
hvad ænsrer den det bange Syn i Øjet!
Med sine kolde Fingre om et Hjærte,
den har sin eneste Begjæring føjet.

*

O hulde Liv, giv mig Dit Afskedskys!
Aand hastig Dit Farvel paa mine Kinder!
Tænd i Sekundet op Dit fagre Lys,
at jeg kan se Dig klart, før Du forsvinder!

[150] Kan se mit Hjærtes Blomst endnu en Gang,
den hvide, duftende Jasmin, – kan høre
Moltrostens underfulde Klagesang
og Havets dybe Sus forbi mit øre!

Kan se min Ungdoms søde Børneflokk
med Sundhedsblomsten paa de fine Kinder –
saa Tak, Du rige Liv, da har jeg Nok!
Lad Natten dække mine tunge Minder!

Og giv saa Plads – lad Døden faa sit Tag!
Hvad han kan magte er dog Ormeføde.
Bag Graven paa en evig Livsensdag
skal snart min Sjæl sin store Frænde møde.

Pinseliljen

[151] Skjønne, hvide Pinselilje!
Naar den kolde Tid er omme,
staar Du frisk paa Vaarens Tilje –
Pinsefestens søde Blomme!

Midt i Søstreflokken ene,
blygsom paa Din ranke Stængel,
dulgt ind under Busk og Grene,
staar Du, lig en Blomsterengel.

Liflig som en Barnetanke,
naar til Solens Blink den smiler
og i Duggens Perler blanke
tror, Aljordens Rigdom hviler,

[152] Løfter kranset Du Dit Bæger –
Uskylds Krans om Elskovs Rødme!
Ingen Duft mer liflig kvæger
af Naturens hele Sødme.

Yndigste blandt alle Blommer!
Jeg har kysset Dig i Vaaren,
jeg har brudt Dig i min Sommer,
jeg har sidst Dig givet Taaren.

Vil Du da, Du rene Lilje,
naar jeg skal blandt Døde vanke –
vil Du da paa Gravens Tilje
vidne for mit Hjærtens Tanke?

Fortrøstning

[153] Skriv Fortrøstning paa Din Pande,
Du, den Svage med den Stærke!
Rids den ind i Dine Hænder
som et korsdelt Ankermærke.

Tag Fortrøstning til Din Lære!
Der er ingen større givet;
der er ingen tryg're Ledning
gjennem Stort og Smaat i Livet.

Thi alle hvor Veje^{u3} stænges,
holder den en Udvej aaben;
thi hvor alle Vaaben synke,
rækker den et signet Vaaben.

[154] Og naar Livets mange Støtter
svinge løse ud i Vrimlen,
rækker endnu sand Fortrøstning
som en Klippe op i Himlen.

Et Minde

[155] Du stod, hvor Maanestraalen sitred
som Sølvblink over Furens Top,
og rundt det hvide Snelag glitred
med Stjerneblink mod Stjerne op.

Alt Liv i Slummer! Dødlig stille
var Midnatstimens første Stund,
og fjærnt saas gule Vejblus spille
som Flammer i en Offerlund.

Du selv var tavs; dog Øjet talte
et Ord saa varmt som intet før,
skjønt Nattens Aand Din Pande svalte
med Viftet af sit Stjærneslør. –

[156] Men Tiden skifted. Somrens Dage
slog ud i Blom og bladfuld Kvist, –
og Mage fandt sig frem til Mage
i Elskovslivets korte Frist.

Og der kom Høst, hvor Regnen strømmed
og fured Vejens gule Sand.
Og Ravnen flaksed op og svømmed
paa brede Ving om Skovens Rand. –

Du skifted ikke. End Du staar dér
urokket paa det samme Sted,
skjønt Verden flytter sig og gaar dér
i evig Vekslen op og ned.

Thi se: Du staar dér som et Minde,
Du er som Støtten paa en Grav,
der lukker Livets Klædning inde –
det Liv, som selv Du tog og gav.

[157] Men, naar den hvide Maane drysser
sit Sølv paa Skovens dunkle Flig,

jeg bøjer end min Sjæl og kysser
Gravstøtten paa det elskte Lig.

En Frikirke

[158] Den stod imellem Klipper, indunder Birkehej,
det lyse Himmelhvælv var Kirketaget,
og midt imod laa Havets vidtaabne Kirkevej,
og Solens Blink og Blus var Helgensflaget.

Der hørtes ingen Messe og ingen Salmesang,
kun Hjærtets stille Suk holdt Prækentalen;
og Elvens stride Strømme gik som en Orgelklang
med lange dumpe Sus igjennem Dalen.

Der var den dybe Taushed, som vidner bedst for Gud;
selv stod han som et Lys paa Alterbordet.
Var Præsten lukket ude, *han* lukkes aldrig ud –
han hører Sukket længe før end Ordet.

Noter

[n1](#). Et] *rettet fra*: Ft (*trykkfeil*)

[n2](#). jeg] *rettet fra*: jed (*trykkfeil*)

[n3](#). hvor Veje] *rettet fra*: hvorVeje (*trykkfeil*)

Magdalene Thoresens *Digte* er lastet ned gratis fra bokselskap.no